

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

תוכן

- א. להם מהם מנה.....1
- ב. להם הלך אחר פסולין.....1
- ג. מצרית מעוברת שנתגיירה ... אשר יולדו.....2
- ד. יכולין ממזרים ליטהר כיצד ממזר נשא שפחה הולד עבד שחררו נמצא בן חורין...2
- ה. מצרי שני שנשא מצרית ראשונה בנה שני הואי.....3
- ו. עובר ירך אמו הוא ... נכרית מעוברת שנתגיירה בנה אין צריך טבילה.....4
- ז. דבר תורה רובו ומקפיד עליו חוצץ רובו שאינו מקפיד עליו אינו חוצץ.....4
- ח. נתגיירו הלך אחר פגום שבשניהם.....6
- ט. ממזרין ונתינין אסורין ואיסורן איסור עולם אחד זכרים ואחד נקבות.....10
- י. דידיע חיי דלא ידיע לא חיי דידיע ולא ידיע עד תלתא דרי חיי טפי לא חיי.....11

דף עח.

א. להם מהם מנה

מצרי ואדומי¹ אחד זכרים ואחד נקבות אסורים שני דורות, כלומר הגר עצמו ובנו ובתו לאחר שנתגיירו וכן הגיורת ובנה ובתה, אבל בן בנה ובתה ובן בנו ובתו מותרים לבא בקהל, דכתיב (דברים כג פסוק ט) דֹּר שְׁלִישִׁי יָבֹא לָהֶם בְּקֶהֱל ה', ומשמע אבל שני דורות הראשונים אסורים ולא הבא מכלל עשה עשה, ואם כן איסור השני דורות הראשונים חל עליהם ועל ישראלים בעשה, על הזכרים ועל הנקבות, מדכתיב אשר יולד להם, בלידה תלה רחמנא אחד זכר ואחד נקבה.

ב. להם הלך אחר פסולין

¹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז ד ג

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

נאמר במצרי ואדומי (שם) בָּנִים אֲשֶׁר יוֹלְדוּ לָהֶם ודרשינן יולדו להם כלומר הלך אחריהם היינו אחר הפסול², לפיכך עבר הגר המצרי או האדומי ראשון ונשא ישראלית, או מצרית או אדומית ראשונה שעברה ונישאת לישראל³, הרי הולד מצרי או אדומי שני, ואסור לבא בקהל.

ג. מצרית מעוברת שנתגיירה ... אשר יולדו

מצרית⁴ או אדומית שנתגיירה מעוברת, בנה שתלד הוי דור שני, ואין אמרינן עובר ירך אמו הוא וראשון יחשב, שהרי כתבה התורה (שם) בָּנִים אֲשֶׁר יוֹלְדוּ לָהֶם, בלידה תלה רחמנא⁵, לא בגירות והרי זה נולד לאחר שנתגיירה⁶, והרי הוא שני, וזרעו מותר בקהל.

ד. יכולין ממזרים ליטהר כיצד ממזר נשא שפחה הולד עבד שחררו נמצא בן חורין

ממזר⁷ הבא על הגויה הולד גוי, שאף על פי שממזר הוא בכלל ישראל הוא, ואם נתגייר הולד הרי הוא כישראל וכשר לבא לקהל ה' כשאר גר, אבל מכל מקום הממזר לכתחילה אסור לישא לו גויה משום לאו דלא תתחתן, ואין קידושין תופסין לו בה.

² שו"ע ונו"כ שם ו, דק"ל כל מקום שיש קידושין ויש עבירה הולד הולך אחר הפגום מתני' ס"פ האומר. ב"ש ג שם. ועיין אבני מילואים שם ד ה דאפי' היבא דיש קידושין ואין עבירה נמי הולד הולך אחר הפגום, כגון בשני עממין ויבואר להלן עמוד ב בעזה"ת.

³ כיון דאינו מעם אחד בזה הוא דכתיב להם אחר פסולן וכמו בממזר דכתיב לו הלך אחר הפסול דאם ישראל נשא ממזרת הולד ממזר. אבני מילואים שם ד

⁴ שו"ע ונו"כ שם ד

⁵ דכל לידה דמגירות ואילך חדא דרא היא. רש"י

⁶ בסוגיא להלן מבואר דלמ"ד עובר לאו ירך אמו א"כ הא דעובר א"צ טבילה לאו משום טבילה דאימי' אלא משום טבילת עובר עצמה כשטבילה אמו ומשום דלאו חציצה דהיינו רבית, ולפי"ז אם הגדיל יכול למחות כמו בגר קטן שמטבילין אותו דיכול למחות כשיגדיל וכדאיתא בכתובות יא. וא"כ העובר דהוי משום גירות עצמו ראוי להיות מצרי ראשון שנתגייר בפני עצמו, וקשה דאמאי הוי בנה שני דאי נימא עובר ירך אמו ומחמת טבילת אמו הוי גר א"כ לכי נולד ה"ל שני לאמו, אבל אם עובר לאו ירך אמו ואינו אלא גירות עצמו ראוי להיות ראשון. וצריך לומר דאע"ג דהוא ע"י גירות עצמו מכל מקום כיון דנולד ממצרית ראשונה אזלינן בתר לידה וה"ל שני, ויתיישב בזה קושית תוס' [שם] ד"ה הוי אמינא מצרית מעוברת היא ובנה חד ז"ל וא"ת אי סבר כר' יהודה א"כ לימא דאיצטריך אשר יולדו לומר שתלאן בלידה ואי כר' שמעון היכי ס"ד דהיא ובנה חד כיון דקסבר מצרי ולא מצרית ע"ש, ולפי מ"ש ס"ד כיון דהוא בעצמו גר ראשון כיון דעובר לאו ירך אמו וכמ"ש ואם הוא זכר ה"ל מצרי ראשון קמ"ל כיון דהיא נתגיירה ה"ל ללידה מצרי שני. ועיין להם משנה פ"ד מפסולי מוקדשין. אבני מילואים שם ב וכעין זה בתפארת למשה יו"ד רסח ו

⁷ שו"ע ונו"כ שם ב

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

ואם בא על שפחה כנענית הולד עבד, שלגבי שפחה לעולם הולד כמוה, מדכתיב (שמות כא פסוק ד) הַאֲשֶׁה וּלְדֹתָ תִהְיֶה לְאִדְנֶיהָ וְגו', נשתחרר הרי הוא כשאר עבד המשוחרר. לפיכך ממזר נושא שפחה לכתחילה⁸, להתיר בניו לישראל שישתחררו ויהיו מותרין בישראל⁹.

לא התירו לו אלא שפחה שהטבילה לשם עבדות וקבלה עליה המצות שהיא חייבת בהן, אבל אם לא טבלה לשם עבדות, אף על פי שקבלה המצות עדיין גויה היא, ואסורה אפילו לעבד.

דין זה אינו אלא בממזר שמתר לכתחילה לישא שפחה ולא גזרו ביה רבנן כלומר משום תקנת הבנים, אבל ממזרת¹⁰ אסורה בעבד מדרבנן¹¹, ואינה מתקנת בניה בכך, מכיון שעבד אין לו יחוס וישארו בניה ממזרים¹².

ה. מצרי שני שנשא מצרית ראשונה בנה שני הואי

⁸ הרש"ך ח"ג סי' ט"ו פסק דוקא ודאי ממזר אבל ספק ממזר אסור בשפחה. אבל הרדב"ז ח"א סי' קפ"ח פסק דאפי' ספק ממזר מותר בשפחה ע"ש וכן בתשובת זרע אברהם יד כד, באר היטב שם כד. ובגליון ש"ע של רבינו עקיבא איגר זצ"ל כתב בשם שו"ת להרמב"ן סימן קפ"ח כדברי הרדב"ז הנ"ל דאפילו ספק ממזר מותר בשפחה. ועיין ברכ"י אות יב ושעה"מ טו מא"ב ד שתמהו על הרדב"ז דאשתמיט מניהו דברי הר"ן והריטב"א וחידושי הרשב"א בר"פ עשרה יוחסין דמדבריהם מבואר להדיא דשתוקי ואסופי אסורים בשפחה ועיין בס' בני חיי' שמ"ב כ"י מהחכם רבי שלמה בן עזרא בשם גדול אחד שהורה שהספק ממזר יכול לטהר זרעו בזה האופן שאיש יהודי ישתחרר שפחתו בעל מנת שתנש' לכשר ואז זה הס' ממזר יכול לישא אותה שפחה אם הוא כשר גם זרעו כשר ואם הוא ממזר נמצ' שהשפחה אינה משוחררת כו' ע"ש (וכיוצ' בזה כ' הרמ"ע מפאנו במאמר חיקור דין שיובא לקמן סעיף כ"ב ס"ק כ"ה). פ"ת שם

⁹ ואין להקשות אמאי מותר בשפחה לכתחילה, שהרי ישראל הוא ומחוייב בכל לאוין שבתורה וכדכתיבין גבי גויה, לאו דשפחה שאני, דלא אמרה רחמנא לא תקח שפחה אלא לא יהיה קדש (דברים כג, יח), ומדאפקיה רחמנא בלשון לא יהיה קדש משמע שאין ממזר בכלל, שכיון שיצירתו בעבירה כבר קדש ועומד הוא מיצירתו ואינו עובר עכשיו על לאו דלא יהיה קדש. לבוש שם וט"ו יב מר"ת, ובח"מ שם כ כתב לשון "ואפשר דאסורה לו" ועיין ב"ש לא עשה זה מחלוקת ראשונים "לשון הרמב"ם פט"ו ולא גזרו על שפחה לממזר מפני תקנת הולד ומשמע דהוה מתרין בזה קושית הר"ן איך ממזר נושא שפחה הלא הוא חייב כל המצות ותירין משום תקנת הולד התירו ולמעמו אזיל דס"ל דליכ' א"ד בשפחה כמ"ש בס"י ט"ו אלא מדרבנן אסור הם אמרו והם אמרו משום תקנת הולד מותר, אבל לר"ת איכא א"ד מ"ה צריך ליתן הטעם הא דמותר בשפחה משום דכתיב לא יהיה קדש וזה קדש ועומד. ולפי"ז רצה לומר שלר"ת ממזרת בעבד מותר ולרמב"ם אסור אולם עיין להלן שכתבו האחרונים שלכו"ע אסור מדרבנן.

¹⁰ לבוש שם וט"ו יב

¹¹ אולם עיין ב"ש שם לב שכתב "מיהו לטעם הר"ן בשם ר"ת מותר וכן ראיתי בתוס' גיטין דף מ"א ד"ה לישא שפחה" אך עיין במגיהה לט"ו שם "וליתא דאיסורא עכ"פ איכא מדרבנן לר"ת אלא דאיסור דאורייתא ליכא בממזר דממילא קדש ומשום תקנת הולד מותר לישא שפחה אבל בממזרת דליכא תקנת הולד אסור ובתוס' הגיטין מיירי בחצי עבד וחצי בן חורין דלית ליה נמי תקנתא לכן הקשו שפיר רישא ממזרת דכיון דליכא איסורא דאורייתא".

¹² לפיכך אם נשאת לעבד היא קדשה מדרבנן.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

הכלל הוא הלך אחר הפסול כמבואר לעיל ויבואר עוד להלן עמוד ב, ומצרי¹³ שני שנשא מצרית ראשונה, הולד שני, שנאמר אשר יולדו להם הכתוב תלאן בלידה היינו שהכתוב תלאן באמו.

ו. עובר ירך אמו הוא ... נכרית מעוברת שנתגיירה בנה אין צריך טבילה

נכרית¹⁴ שנתגיירה¹⁵ והיא מעוברת, בנה אין צריך טבילה, על אף שהורתו שלא בקדושה כיון שלידתו בקדושה טבילת אמו עולה לו, שעובר ירך אמו הוא¹⁶. וכשם שהיא ישראלית כך גם הוא ישראל.

לפיכך אינו יכול למחות כשיגדיל ויגיע לגיל מצוות¹⁷, ואין צריך לקבל על עצמו שוב מצוות כיון שכבר חלה עליו גרות גמורה.

ז. דבר תורה רובו ומקפיד עליו חוצץ רובו שאינו מקפיד עליו אינו חוצץ

¹³ שו"ע ונו"כ שם ו

¹⁴ שו"ע ונו"כ יו"ד רסח ו

¹⁵ אם ידעו הבית דין בשעת טבילה שהיא מעוברת הדין פשוט. (שהרי לא גרע מגר קטן סעי ז טבילת אמו כאילו הוא עצמו טבל ואמו אינה חציצה דהיינו רביתיה כדאיתא להלן עמוד ב) אבל אם לא ידעו הבית דין שהיא מעוברת, יש לי בזה אריכות דברים, ותליא באשלי רברבי, ואין כאן מקום להאריך. דגול מרבבה שם. וכוונתו לכאורה שכשלא נתכוונו כלל על טבילתו של העובר, באנו למחלוקת אם עובר ירך אמו הוא או לא, שאי לאו ירך אמו אם כן אין כאן טבילת גר קטן כיון שלא התכוונו בית דין לכך. אולם לפי מה שמבואר דקיי"ל עובר ירך אמו א"כ ודאי שמהני. ועיין אגרות משה (חיו"ד ס"ס קנח) שטוב להודיע לב"ד שהיא מעוברת להוציא מספקו של הדגמ"ר. מוכח שאינו לעיכובא משום דעובר ירך אמו. ובשו"ת מלמד להועיל (האה"ע ס"ס יב) נראה שחושש להדגמ"ר שאם לא ידעו שהיא מעוברת לא מהני הגירות לולד. וכל קבל דנא בערוך השלחן (יו"ד סי' רסח ס"ק יא) הביא דברי הדגמ"ר שצריך לידע אם היא מעוברת, וכתב, ואני אומר שא"צ, דהתוס' (ב"ק מז א) פסקו עובר ירך אמו. וכ"ד הרמב"ם והטור כמש"כ (בס"י רסז ס"ק פה). שו"ת יביע אומר חלק ט – יורה דעה סימן יז

¹⁶ כ"כ הלבוש וכ"כ בתפארת למשה והוכיח מההיא דח"מ שצט"א ויו"ד רסט ד ורסז א, וכ"כ בש"ך יו"ד רסז עה וכ"כ בביאור הגר"א אבהע"ז ד יב "לדין דקיי"ל עובר ירך אמו" ובאו"ח תרה א ובחכמת אדם שער או"ה לו י ועיין מנחת חינוך מצוה א' ס"ק ט"ו, ועי' דבר אברהם ח"ג סי' ז' בד"ה מש"כ הדר"ג.

¹⁷ שאינו קטן שנתבאר שם בשו"ע ז"ע עובר כוכבים קטן, אם יש לו אב יכול לגייר אותו. ואם אין לו אב, ובא להתגייר או אמו מביאתו להתגייר, בית דין מגיירין אותו, שזכות הוא לו וזכין לאדם שלא בפניו. בין קטן שגיירו אביו בין שגירוהו ב"ד, יכול למחות משיגדיל. ששם הגירות ביתה עליו וממילא יכול למחות כשיגדיל, אך כאן שהוא ירך אמו אם כן כשם שחל עליה גרות גמורה כך חל גם עליו. תפארת למשה שם וכ"כ באבני מילואים דו

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

כבר התבאר בעירובין דף ד: פסחים דף קט. וסוכה דף ו: שהלכה למשה מסיני שהטובל לטומאתו, או הטובלת לטומאתה, או לנדתה לא יהיה דבר חוצץ בין בשרו או בשרה למים¹⁸. לפיכך כיון שצריכה שתטבול כל גופה כולל שערותיה¹⁹, בפעם אחת²⁰, וצריך שלא יהיה עליה שום דבר החוצץ בין בשרה למים, שהרי אינה יכולה לטבול, ואח"כ להוריד את החציצה ולטבול את אותו מקום החציצה.

וכן אם בשעת טבילה נשאר כל שהוא מהגוף, או מן השערות חוץ למים, לא עלתה אותו טבילה כלל מן התורה²¹.

מדין תורה חציצה הנמצאת על רוב שטח הגוף, ומקפידים להסיר אותה, כלומר שרוצה להעבירו ודעתו להסירו חוצצת²².

ומדרבנן, אפילו חציצה כל שהוא²³ אם דרך בני אדם לפעמים להקפיד עליו חוצץ, אפילו אם אינה מקפדת עליו עתה²⁴, כגון טבעת שמסירה מהיד בעת שלשה בצק שגזרו חכמים על המיעוט המקפיד גם כן, משום רוב המקפיד.

ואפילו אינה מקפדת עליו לעולם, אם דרך רוב בני אדם להקפיד עליו חוצץ. ואם אין דרך בני אדם להקפיד עליו, אך היא מקפידה עליו עתה, חוצץ.

¹⁸ שו"ע ונו"כ יו"ד קצח א

¹⁹ לחם ס"ק א

²⁰ בת"כ פרשת אמור פרק ד' יליף לה הכי מדכתיב כי אם רחץ בשרו במים ובא השמש וטהר מה ביאת שמשו כולו כאחת אף ביאתו במים כולו כאחת.

²¹ ולא דמי להא דקיימא לן דמדאורייתא מעוטו ומקפיד עליו אינו חוצץ, המבואר להלן דשאני התם דמכל מקום הכל מכוסה במי מקוה אלא שיש על מעוטו דבר החוצץ, וכיון דלא הוי על רובו בטל לגבי הגוף ולא חייץ מן התורה, וכן ברוב ואין מקפיד עליו, אבל כשאין כל הגוף וכל השערות מכוסים במי מקוה כאחד, ואפילו כל שהוא שהיה חוץ למים בשעת הטבילה מעכב והוי כאלו לא טבל שיורי טהרה שם ס"ק א

²² שו"ע ונו"כ שם סעי' א

²³ והתוספות (עירובין ד: ד"ה דבר, ובסוגיין ד"ה דבר והרא"ש (חולין פ"ח סוף סימן טו) הבינו מפירוש רש"י (עירובין וסוכה שם ד"ה רובו) דסבירא ליה דדוקא בשער הוא דבעינן מן התורה רובו ומקפיד עליו, אבל בהגוף אפילו מיעוטו ומקפיד עליו חוצץ מן התורה, והביאו ראיות לסתור זה, אלא דאף בגוף בעינן מן התורה רובו ומקפיד עליו. אבל הריטב"א בפרק קמא דעירובין (שם ד"ה כי איצטריך) כתב דאף רש"י סובר כן, אלא דרש"י כתב כן בשער לרבנותא, ולאשמעינן כדעת הגאונים שהביאו הרמב"ם ז"ל (מקואות ב, טו) דהשער נידונין לעצמן, דברוב שער לחוד בלא רוב הגוף חוצץ מן התורה, ודלא כדעת הרמב"ם ז"ל (שם) דסבירא ליה דברוב השער לחוד ליכא חציצה מן התורה אם לא שעל ידי צירוף חציצה שבגוף איכא רובא.

²⁴ בפתחי תשובה שם ס"ק א הביא משו"ת זכרון יוסף ח"ד סי' יו"ד דבעינן דוקא שמקפדת לעתים מזומנות דמסירתו בשעת לישה דהרי אם מיקלע לה עיסה ללוש כמה פעמים היום או מהר מסירתו אבל אם אינה מקפדת רק פ"א לזמן מרובה לא.

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

ואם הוא חופה רוב הגוף, אפילו אין דרך בני אדם להקפיד בכך, והיא אינה מקפידה, חוצץ. שגזרו חכמים ברובו שאין מקפיד, משום רוב המקפיד.

אבל במיעוט שהיא אינה מקפידה, ורק מקצת בני אדם מקפידים, אינו חוצץ.

ומנהג האשכנזים לכתחלה שלא תטבול אפילו בדברים שאינם חוצצין²⁵, כגון מיעוט שאינה מקפידה עליו, וכן בגדים רפויים²⁶ או אריג רשת. ואם טבלה בהם עלתה לה טבילה, וכן בשעת הדחק אפשר להקל לטבול בהם²⁷.

ולפוכך לכתחילה לאשכנזים אין לטבול עם איפור ואפילו איפור עמיד, לק על העפרנים, ואפילו לק ג'ל²⁸, הלחמת שיער הארכת ריסים, או צביעת גבות, וכן אין לטבול עם עגילים, אפילו עם עגילים קבועים, וכל כדומה.

דף עח:

ח. נתגירו הלך אחר פגום שבשניהם

מצרי שני²⁹ שנשא מצרית ראשונה הולד שני ופסול כמו שנתבאר לעיל. ומצרית שנייה שנשאה מצרי ראשון הולד שלישי וכשר אפילו לכהונה, שהכל אחר האם המולדת³⁰. על אף שהלך אחר הפגום דוקא בשני אומות אמרינן כן ולא באומה אחת³¹. ויש אומרים³² שגם בזו הולד שני, דהכי קאמר

²⁵ גזירה אטו חוצצין. רמ"א שם

²⁶ גזירה אטו מהודקין, שיורי טהרה שם ו

²⁷ שאינו אלא חומרא מחומרות האחרונים, שיורי טהרה שם

²⁸ ויש מקילים כיון שנועד לקיום זמן רב, אך חייבת להקפיד על שלימותו.

²⁹ שו"ע אבה"ע"ו ד' ו

³⁰ שנאמר אשר יולדו להם הכתוב תלאן בלידה היינו הכתוב תלאן באמו, ועוד שעובר ירך אמו והכי קי"ל ביאור הגר"א שם יב.

³¹ אין להקשות הא קי"ל נתגירו הולכים אחר הפגום כתבו רש"י ותו' בקדושין דף ס"ד דוקא בשני אומות אמרינן כן ולא באומה אחת. ב"ש שם ה' ומעמא דמלתא כתב רש"י בקידושין (דף ס"ז) ד"ה בנה שלישי ז"ל ומותר לישא ישראלית כיון דיש קידושין ואין עבירה לבית אבותם קרינן ב' כישראל, והא דאמרינן ביבמות להם הלך אחר פסולן היינו לענין ישראל שנשא מצרית או מצרי שנשא ישראלית דיש קידושין ויש עבירה בו' דוילדו להם כתיב ואחריהם הולכין הולדות אבל לענין מצרי ומצרית לא מיגמר לן האי להם מידי דהא בתרווייהו להם קרינן ב' והוא מצרי והיא מצרית עכ"ל. וכ"כ בתוס' שם ד"ה בנה שלישי הדבר תלוי בזה כשהם משני עממין שייך לומר כן דקרא בשני עממין איירי וקאמר הלך אחר הפסול שבכל עם ועם אבל כששניהם מעם אחד לא שייך לומר כן עכ"ל. אבני מילואים שם ה'

³² שיטת הרמב"ם על פי מה שביארו בלבוש שם ועיין בביאור הגר"א יג ועיין באבני מילואים שם ו שדעת הרמב"ם דלרבה בב"ה מצרי שני שנשא מצרית ראשונה אזלינן בתר דידי' ומשום דכתיב למשפחותם לבית אבותם ולרב דימו ס"ל דה"ל מצרי שני משום דהכתוב תלאן בלידה והיינו דתלאן נמי בלידה אבל אין הי' דתלאן נמי באב וכדכתיב למשפחותם לבית אבותם. ושיטת רש"י בקידושין (דף ס"ז) ד"ה ולרב דימו ז"ל דשני

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדין היומי

מסכת יבמות

דור שלישי אשר יולדו להם כלומר שיהיה שלישי לשניהם לאב ולאם שאין לידה בלא אב ואם, וכל שאינו שלישי לאב ולאם אינו מותר.

עמוני שנשא מצרית בעודן בגיותן הולד עמוני, ומצרי שנשא עמונית הולד מצרי, שבאומות הלך הולד אחר הזכר³³.

במה דברים אמורים בעודן בגיותן, אבל לאחר שנתגיירו הולך אחר הפגום שבשניהם, שאינו עדיף מנשא ישראלית או נשאת לישראל שהולכים אחר הפגום וכן גם כאן. ועוד דלהם כתיב בכולם משמע שהולכים אחריהם דהיינו הפגום, כיצד, גר עמוני שנשא גיורת מצרית וילדה בן דינו כעמוני להיות אסור לעולם³⁴, וכן כל הזכרים הבאים ממנה, ואם ילדה בת אין אומרים שתהא עמונית ומותרת מיד, אלא דינה כמצרית ליאסר שני דורות.

וכן גר מצרי שנשא גויה עמונית הבן עמוני, שאינו עדיף מישראל שנשא גויה שהבן כמותה, ואם היא בת י"א³⁵ שאחר שתתגייר היא מצרית דהיינו הפגום, אף על גב שלגבי ישראל שנשא עמונית היא כשרה היינו משום ממה נפשך, אבל כאן אם תלך אחר אביה הרי היא מצרית שנייה, וי"א³⁶ שאחר שתתגייר היא מותרת, שהרי בגיותה דינה כאמה וכך לאחר שהתגיירה.

הוא ויליף לה מאשר יולדו הכתוב תלאם בלידה למימרא דבתר אימיה שדינן ל"י מדלא כתיב אשר יולידו ע"ש, ומבואר דבין לקולא בין להומרא שדי ל"י בתר אימיה ומדלא כתיב אשר יולידו משמע רק בתר אימיה. ולדעת הרמב"ם הא דלא כתיב אשר יולידו משום דבפ' הערל (דף ע"ח) אמרו אי כתב רחמנא להם הוה אמינא מצרית מעוברת שנתגיירה היא ובנה חד כתב רחמנא אשר יולדו וע"ש, ומש"ה כתב אשר יולדו ולא אשר יולידו לאשמעין דהוי בנה שני.

³³ שו"ע ונו"כ שם ז כדתניא מניין לא' מן האומות שבא על הכנענית והוליד בן שאתה רשאי לקנותו בעבד כו' ועיקר קרא לענין לא תח"י שנאמר בשבע אומות אלא דגם ליוחסין ילפינן מינייהו וכמ"ש תוס' פ"ק דסוטה (דף ג') ע"ש והיינו כיון דהלך אחר הזכר א"כ ה"ה לכל מילי הלך אחר הזכר, והא דבנתגיירו הלך אחר הפגום אף על גב דבאומות הלך אחר הזכר היינו משום דכתיב להם אחר פסולין וכמ"ש רש"י פ' האומר (דף ס"ז) בטעמא דנתגיירו אחר הפגום משום דכתיב להם אחר פסולין ע"ש וכן הוא ביבמות (דף ע"ח) ע"ש שאמרו ואיצטריך לו ואיצטריך להם. אבני מילואים שם ז

³⁴ איכא למידק מנ"ל דהלך אחר הפגום אי משום דכתיב להם הלך אחר הפסול דלמא מיירי במקום שיש עבירה והיינו בישראל שנשא מצרית או להיפך דה"ל יש קידושין ויש עבירה דבזה הוא דהלך אחר הפגום וכדתנן כל מקום שיש קידושין ויש עבירה הלך אחר הפגום אבל בנתגיירו דליכא עבירה מנ"ל דהלך אחר הפגום. ונראה לפי מ"ש לעיל סק"ו בשם הרב החידושים דחייבי עשה לא חשיב יש עבירה אלא דוקא חייבי לאוין, וא"כ להם דכתיב גבי מצרי ואדומי דאינו אלא חייבי עשה וכתוב להם דהלך אחר פסולו דאפי' ישראל שנשא מצרית נמי אינו ביש עבירה א"כ ה"ה בנתגיירו דהלך אחר פסולו דהא במצרי לעולם ליכא עבירה דאינו אלא עשה ומוה נמי בנר שנשא ממזרת אף על גב דליכא עבירה נמי הלך אחר פסולו. אבני מילואים שם ח

³⁵ הלבוש הב"ח והט"ז.

³⁶ ח"מ ד והביאו הב"ש ז באחרונה וביאור הגר"א שם טו

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדין היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

וגר מצרי³⁷ שנשא גיורת עמונית, והוא הדין כל גיורת מאומות אחרות³⁸, הולד מצרי ואסור עד דור שלישי³⁹.

אבל⁴⁰ שאר כל האומות אחר שנתגיירו, הרי הן כישראל מיד בין זכר בין נקבה.

כל הדינים שהוזכרו בפסולי האומות, זהו⁴¹ בדורות הראשונים קודם שעלה סנהריב ובלבל את העולם, שהיה חזקת כל אומה יושבת על ארצה והבנים מוחזקים אחריהם, אבל עתה אחר שעלה סנהריב ובלבל את העולם⁴², כל הארצות כשרות אחר שנתגיירו אפילו ארץ עמון ומואב ואדום ומצרי, שכבר העביר סנהריב כל האומות לערים ולארצות אחרות והושיב אחרים תחתם, ואף על גב דודאי מיעוטם נשארו במקומותם והוה ליה קבוע וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי⁴³, מכל מקום אותו שמתגייר הרי הוא פורש מהם⁴⁴ וכל דפריש מרובא קפריש ומותרים מיד.

³⁷ שו"ע ונו"כ שם ה

³⁸ ח"מ ה

³⁹ ב"ש כתב ז"ל הולד מצרי משום דעמונית כשירה וליכא פגם שניהם והרי יש קידושין ויש עבירה הולכין אחר הפגום ע"ש. ושואל דמין לא ידענא דקרי לוי יש קידושין ויש עבירה דהא מצרי מותר בעמונית דקהל גרים לא איקרי קהל אלא דאע"ג דאין עבירה הולכין אחר הפגום. אבני מילואים שם ט

⁴⁰ שו"ע ונו"כ שם ט

⁴¹ שו"ע ונו"כ שם י

⁴² דהיינו שבא סנהריב והוציא מכל מקום חלק מהעם מארצו וחלק השאיר והכניס שם מעמים אחרים (רמב"ן יבמות עו ע"ב)

⁴³ בס' שער המלך ה"ל איסורי ביאה [פט"ו ה"ט] הביא בשם ס' אלי רבה דאע"ג דממזר מותר בשתוקי וכן להיפך אבל ספק עמוני אסור דדוקא גבי ממזר איכא יתור לומר בקהל ודאי ולא בקהל ספק אבל בעמוני ליכא יתורא דקרא, והביא רא"י מהא דאמרו ביבמות (דף מ"ט) [עו, ב] כבר עלה סנהריב ובלבל וכו' וכל דפריש מרובא פריש הא לאו הכי ה"א אסור מספק. ובשעה"מ שם השיג והעלה דכיון דכתב רחמנא תרי קהלי למשרי קהל ספק ולא ידעינן אהי מינייהו קאי דרשינן לוי אכולהו ומשום דהי מינייהו מפקת והיינו נמי משום דדרשינן כולהו קהלי דכתיבי באורייתא בקהל ודאי דומיא דאינדך כו' ומעמא דכל דפריש מרובא פריש לענין שיהי מותר בקהל אפי' מדרבנן ע"ש. אבני מילואים שם י

⁴⁴ ודין זה צ"ע מכל מקום לדעת הרמב"ן והרשב"א (גיטין ס"ד ע"א ד"ה האומר) גבי הא דאמרינן בניזיר י"ב ע"א, האומר לשליח צא וקדש לי אשה וכו', דסוברים דאסור מן התורה בכל הנשים מחמת קבוע, ועיין ביו"ד סי' ק"י (ובש"ך שם סק"ד ובמ"ז שם סק"ה) דהרבה ראשונים סוברים כן, א"כ נהי דנתערבו בכל האומות והם הרוב, הוה להו להפוסקים לחלק דאסורים על כל פנים לישא בבתיהם, כי הוא קבוע גמור כי בודאי יש בעולם הרבה מארבע אומות הללו, וכמו שמבואר בכתובות מ"ו ע"א דבאזלא היא לגבייהו הוי ליה קבוע, ורק באזיל הוא לגבה אמרינן כל דפריש וכו'. ועוד תמוה לי בנתגייר במקום קביעותו ונולד לו אז ספק אם מותר לבוא בקהל בודאי אסור הוא כי הוי ליה קבוע, וגם כל ישראל אסורים בו כיון דנולד ספק בקבוע, וא"כ לא מהני אפילו נייד ופריש ממקומו כיון דנולד הספק במקום הקבוע, והוה להו להפוסקים לחלק דדוקא פריש קודם שנתגייר ועדיין הוא פריש, דאז אינו ישראל ולא היתה לו נפקא מינה, והוי ליה כנמצא ביד גוי, אבל מדסתמו כל הפוסקים נראה דמותר בכל מקרה, והיאך מותרים אם נתגיירו במקום קביעותם, הא הוי ליה קבוע גמור אך נראה לי דהרמב"ם והרב המחבר שכתבו בנתגייר דמרבא פריש וכו', כוונתם כמו שכתבו הפוסקים

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

ויש אומרים⁴⁵ דוקא עמוני ומואבי ואדומי מותרים מיד מטעם בלבול סנהריב, אבל מצרי גם עתה הוא אסור עד דור שלישי, וטעמא משום דמצרים אף על גב שנתבלבלו כבר חזרו למקומן⁴⁶, שהכתוב נתן להם קצבה לגלותם דכתיב (יחזקאל כט פסוק יג) מִקֶּץ אַרְבָּעִים שָׁנָה אֶקְבֵץ אֶת מִצְרַיִם מִן הָעַמִּים אֲשֶׁר נָפְצוּ שָׁמָּה, והואיל ונתן להם קצבה ודאי קיים הש"י את דבריו, ואף על גב דגבי עמון נמי כתיב (ירמיהו מט פסוק ו) וְאַחֲרַי כֵּן אָשִׁיב אֶת שְׁבוֹת בְּנֵי עַמּוֹן, לא נתן להם קצבה. וי"א⁴⁷ שמואב לא נתבלבלו. וי"א⁴⁸ שאדום ספק אם נתבלבלו וי"א⁴⁹ שיש לחוש בזמן הזה שגרים שבאו מארץ איטליה

דבקבוע אם היה שינוי אף שלא פריש ממקומו הוי ליה כפריש, כגון אם נתערבה בהמה טרפה בכמה בהמות דהוי ליה קבוע, ונשחטה אחת, אף דנשחטה במקום הקביעות הוי ליה פריש, דהשינוי הוי ליה פריש, עיין בספר בינת אדם (שער הקבוע סי' י'), א"כ הכא נמי בשעה שנעשה גר הוי ליה שינוי ואמרינן דמרוכא פריש, ותיכף שעלה מן הטבילה הוי ליה פריש מרובא. אך קשה נהי דהגרות הוי פירש, מכל מקום הבית דין ראו שנתגייר, והוי ליה כפירש בפנינו, והרבה פוסקים סוברים דאף דלא לקח מן הקבוע רק פירש בפנינו, הוי ליה קבוע גמור כידוע (יו"ד סי' ק"י ס"ג בהג"ה). וצע"ג היאך לא הרגישו בזה האחרונים. ואפשר לומר דסנהריב בלבול כל האומות והיו כולם ניידי ובטל הקביעות, ואח"כ כשפירשו לעיירות בכל עיר היו מיעוט כנגד העולם, על כן הוי ליה פריש. אך זה צ"ע ברמב"ם פ"ב משבת ה"כ ובהרב המגיד ובכסף משנה שם, ובסוגיא דיומא פ"ד ע"ב, ובאתי רק לעורר. שוב ראיתי במשנת חכמים שהתעורר בזה, אך לא ביאר היטב כמו שביארתי, עי"ש במצוה מ"א, והנאני. (קומץ מנחה מצוה תקסא אות ח)

⁴⁵ דעת הרא"ש

⁴⁶ והרמב"ם ס"ל שגם עליהם עבר כוס המלחמות מגוים רבים ועצומים הרבה פעמים, ולא עוד שנעקרה מלכותם ושגם לגמרי, שהרי ארץ מצרים לישמעאלים תחשב היום. והגרים בה ישמעאלים יקראו בשמם. ואעפ"כ באסורם הם עומדים לדעת הרא"ש והעומדים בשמתו, לפי שלא מצינו להם גלות שלמה שתבטל קביעותם לגמרי. כמו בלבול וחורבן דסנהריב וני"ג ונבדכנצר שהגלו גלות שלמה, מה שלא נמצא כמוהם במלכים שאחריהם הנלחמים באויביהם שאם היו מתגברים עליהם ומנצחים אותם, לא היו מגרשים התושבים מארץ מגורתם להגלותם. אף אם העבירום על דתם. ולכן שוב לא בטלה חוקת קביעותם", (שאלת יעב"ץ ח"א מו)

⁴⁷ יראים סי' לא לב וז"ל שם "ומואב יש לומר דלא בלבול סנהריב וכל העולם לאו דוקא דאמרינן במגילה פ"א (י"ב ב') דאמרו ליה לאחשורוש זיל לגבי מואב דלא גלו ויתבי בדוכתייהו דכתיב שאנן מואב מנעוריו ושוקט הוא אל שמריו ולא הורק מכלי אל כלי וגו'. ול"ג התם זיל לגבי עמון ומואב אלא זיל לגבי מואב דהא קרא במואב כתיב ולא בעמון. פי' נכון נראה לי זיל לגבי עמון ומואב דלא גלו פי' עתה אינם גולים ויש להם ארץ מלכות, אבל אנהנו דעתנו מבולבל שאנחנו בשביה בלא מלך וארץ ובני אדם שאינם מיושבים אין להם לב ודעת, דכתיב שאנן מואב מנעוריו ושוקט הוא אל שמריו ועי"ש סי' מב:

⁴⁸ יראים סי' מג [רד] וז"ל "וספק בידי אם יותרו אדומיים מבבלולו של סנהריב. וי"ל שלא נתבלבלו דאמרינן בע"ז פ' ראשון (י ע"ב) א"ל אנטונינוס לרבי אתינא לעלמא דאתי א"ל הן הא כתיב שמה אדום מלכיה ושריה, ועוד תנינא יום גנוסיא של מלכים ויום שמעמידין בו את המלך ומוקמינן הא דידיה הא דבריה. ומקשינן ומי מוקמי מלכא בר מלכא והא כתיב הנה קמן נתתיך בגוים שאין מעמידין מלך בן מלך וכו' אלמא אדום לא נתבלבל וי"ל שבלבול אינו מועיל בזרע מלכים שניכרים הם מתוך חשיבותם מי הם ומה הם תולדותם ומהיכן באו": ועיין העמק דבר על הפסוק שם "אדומי. ולא כתיב בני עשו כי לא נזהרו אלא על אומה הדרה בארץ שער הוא אדום. ורק אלה נקראו אחינו בנהלת אבינו אברהם"

⁴⁹ כי צ"ע אולי הם אדומיים שידוע שנתיישבו מאדומיים, ועל כן אנו קוראין אותן מלכות אדום, לפי שבאים מזרע אדום וגזעם ושרשם מבני עשו, כנודע וזה מוסכם גם באומות. וכן היא מפורסמת בשם אדום בדברי חז"ל. ותו בר מן כל דין אפי' לא היו קרויים אדום, ניהוש להו למיעוטא בדוכתייהו היכי דקביעי, הני נמי השיבי קביעי התם, ואי משום שגם הרומיים הללו (אף שהיו ידועים בשמותם למשפחותם על בית אבותם לבני אדום בזמן חכמי המשנה) בדורותינו כבר עברו עליהם גלגולים ובלבולים מאומות שונות ומלחמות רבות ועצומות, משויה לא בטיל להו קביעותם לענ"ד שו"ת שאלת יעב"ץ ח"א סי' מו

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

ומדומי ומארצות שסביבות רומי שראוי לצאת ידי ספק של תורה. שמא אדומי הוא ולמנוע מהשיאו ישראלית. אלא יחזר אחר גיורת.

ט. ממזרין ונתינין אסורין ואיסורן איסור עולם אחד זכרים ואחד נקבות

אי זהו ממזר⁵⁰ האמור בתורה זה הבא מערוה מן העריות, בין בחייבי מיתות בין בחייבי כריתות חוץ מן הנדה שהבן ממנה פגום⁵¹ ואינו ממזר, אפילו מדרבנן. אבל הבא על שאר העריות בין באונס בין ברצון בין בזדון בין בשגגה הולד ממזר⁵², ואחד זכרים ואחד נקבות אסורין לעולם.

נתעברה באמבטי, או ע"י זריקה משכבת זרע של אחר כיון שאין כאן ביאת איסור ועבירה, הולד כשר לגמרי אפילו להיות כהן גדול⁵³.

ישראל שנשא ממזרת⁵⁴, או ממזר שנשא ישראלית, הולד ממזר⁵⁵ לעולם⁵⁶. שנאמר גם דור עשירי כלומר לעולם.

אחד ממזר שנשא ישראלית או ישראלי שנשא ממזרת כיון שבעלו אחר הקידושין לוקין, קידש ולא בעל אינו לוקה, בעל ולא קידש אינו לוקין משום

⁵⁰ רמב"ם איסורי ביאה פט"ו ה"א שו"ע אבהע"ז סי' ד סעי' יג

⁵¹ ובניו אחריו יהיו דומין אל שרשו (אפי זוטרי ס"ק טו ממהרש"ל) וראוי להרחיק מהם אבל לא מכח איסור (ב"ש ס"ק טו)

⁵² ובאשת איש דרבנן כגון חרשת הנשואה לפקח וכיו"ב עיין בספר חיים ושלום ח"ב סי' צא שהוי ממזר דרבנן ועיין בספר באוצר הפוסקים סי' ד סעי' למ אות ה שהביא מספר נדיב לב ומספר אחי וראש שאינו ממזר וכן משמע במשנה למלך פי"א מאישות סוף ה"ח ועיין בערוה"ש שם סוף סעי' יא שמשניות נמי לא הוי ממזר דרבנן ועיין סי' קנט מחלוקת הפוסקים אם ביבמה לשוק הוי ממזר ומהרש"ד אבהע"ז סי' קטו מתיר

⁵³ עמק הלכה סי' סח בשם הגהת סמ"ק מובא בפ"ז יו"ד סי' קצה שואל ומשיב ח"ג ח"ג סי' קלב ועיין ציץ אליעזר ח"ג סי' כז ובמשפטי עזיאל סי' יט ובישכיל עבדי ח"ה סי' י וביביע אומר ח"ב סי' א

⁵⁴ רמב"ם שם וש"ע שם סעי' יח

⁵⁵ ממזר, כישראל הוא ומברכים עליו ברכת מילה עד כורת הברית אבל אין מבקשים עליו רחמים. שאין אומרים קיים את הילד כו' מטעם דלא ניהא להו לישראל הקדושים לקיים הממזרים שביניהם ומטעם זה העומדים שם אל יאמרו אחר שנימול כשם שנכנס לברית כו' ומפרסמין בשעת מילתו שהוא ממזר. וכו' במהרי"ל שהיו מלין אותו בחצר בית הכנסת אצל פתח בהכ"נ משא"כ בכשרים שמלין בפנים אצל הפתח: (שו"ע ורמ"א שם סי' רסה סעי' ד וש"ך ס"ק טו וס"ק יא).

⁵⁶ ועיין במבי"ט ח"א סי' לז שגם ממזר דרבנן אסורו איסור עולם דחכמים כעין דאורייתא תקון.

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

ממזרות שאין לך בכל חיובי לאוין מי שלוקה על בעילה בלא קידושין אלא בהן גדול באלמנה⁵⁷. וי"א⁵⁸ שאפילו לא קידש חייב על הביאה לחוד.

י. דידיע חיי דלא ידיע לא חיי דידיע ולא ידיע עד תלתא דרי חיי טפי לא חיי

כתב המהרש"ל⁵⁹ וז"ל "ומסקינן בסוגיא, דממזר ודאי וידוע הוא חי, שאינו ידוע כלל אינו חי, דידיע ולא ידיע, אינו חי יותר מג' דורות, ואין חולק בזה, הילכך, כל היכא שאדם זוכר, וידוע, שמרננים על אחד שהוא ממזר, מצד עצמו, ולא מצד המשפחה, ואח"כ חי יותר מג' דורות, אין כאן נדנוד ספק, ומכחיש למפרע הקול מעיקרו, אבל פסול משפחה, ונשתכח הדבר, כמו שנשתכח בעו"ה כל היחוס בישראל, בין לכהונה בין לזיה, בין לכשרות על בוריו, מרוב הגלות".

⁵⁷ שם ה"ב

⁵⁸ הרמב"ן (קידושין ע"ח ע"א ד"ה הא דאמרינן)

⁵⁹ ים של שלמה יבמות פרק ח סימן כו

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>